

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו שבת פרשת כי תבא תשע"ו לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון תתקל"ו

בסעודה שלישית

'הנה' לשון שמחה (רש"י במדבר יח-ח), שקורא פרשה זו בשמחה על הזכות שניתן לו חלק בארץ שיוכל להביא בכורים. ולכאורה לשמחה מה זו עושה, שאין לו רק איזה אילנות, ואינו כפוי טובה.

ונראה הכוונה דאיתא בגמרא (ברכות כ): אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם כתוב בתורתך (דברים י"ז) אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד, והלא אתה נושא פנים לישראל, דכתיב (במדבר ו-כ) ישא ה' פניו אליך. אמר להם וכי לא ישא פנים לישראל, שכתבתי להם בתורה ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך (דברים ח-ט), והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה ע"כ. ולכאורה הרי בני ישראל עובדין את ה' בדברים יותר גדולים מזה במסירת נפש, ולמה נושא פנים רק בשביל שמדקדקין עד כזית. ועוד דאכתי תקשה הא סוף כל סוף נאמר אשר לא ישא פנים.

וביאר הרה"ק רבי בונם מפרשיסחא זי"ע (הובא בקול שמחה פ' נשא), כי במתנה יש שני סוגי חשיבות. חדא, כאשר גוף המתנה ערכה רב, ושוה הון רב. וחשיבות זו היא מצד עצם המתנה. שנית, יש חשיבות במתנה מצד הנותן, כאשר המלך נותן מתנה לאחד מעבדיו, גם אם עצם המתנה פשוטה, מכל מקום ערכה חשובה ביותר, ובאיכותה שוה יותר ממתנה גדולה. ולכן ישראל מדקדקין לברך עד כזית ועד כביצה, לא רק כאשר היה לו סעודה שיצא ממנה שבע, אלא גם כאשר היה לו רק כזית, הוא מחשיב מה שקיבל מצד הנותן, שמלך מלכי המלכים משגיח עליו ונותן לו מחייתו. ומטעם זה הקב"ה נושא פנים לישראל, כי במדה שאדם מודד מודדין לו, על כן גם הקב"ה אינו משגיח על מהות המעשים טובים שהם בלתי שלמים, ומקבל עבודתינו הגם כי מצער הוא, שנותן עיניו על ערך הנותן, שהאדם הוא בשר ודם, קרוץ מחומר, מוקף בנסיונות הזמן, ואף על פי כן מתגבר על יצרו, ועושה רצון קונו ע"כ.

וכמו כן המביא בכורים, גם כאשר הונו מעט, מכל מקום מחשיב זאת, כאשר מעלה על לבבו חשיבות הנותן,

בגמרא (מגילה לא:): עזרא תיקן להם לישראל, שיהיו קורין קללות שבמשנה תורה קודם ראש השנה, מאי טעמא, כדי שתכלה השנה וקללותיה ע"כ. וביאורו כמו שאמר מרן מוהר"י מבעלזא זי"ע דכמו שמצינו (מנחות ק"י) כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה, כך בעונשין ותוכחות הכתובין בתורה, בשעה שעוסק בהם וממשיך על עצמו פחד ה' והדר גאונו, השי"ת ישמרהו שלא יצטרכו לבוא עליו בפועל ע"כ. ולכן קורין קללות שבמשנה תורה קודם ראש השנה, שעל ידי הקריאה תהא נחשבת כאילו באו בפועל, ובוזה תכלה שנה וקללותיה.

אך יש לומר עוד בטעמא שקורין פרשה זו קודם ראש השנה, כי בתחלת פרשה זו יש מצות ביכורים, ואיתא במדרש (תנחומא א) צפה משה ברוח הקודש, וראה שביית המקדש עתיד ליחרב, והביכורים עתידין ליפסק, עמד והתקין לישראל שיהיו מתפללין שלשה פעמים בכל יום, לפי שחביב תפלה לפני הקב"ה מכל מעשים טובים ומכל הקרבנות וכו' ע"ש. ולכאורה יש להבין הקשר של תפלה עם מצות ביכורים, איך יושלם מצות הבאת ביכורים במה שיהיו מתפללים בכל יום.

ונראה דהנה בפרשה זו נכפל כמה פעמים שנתנית הארץ היא מה' אלקיך, וכמו שנאמר והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נותן לך נחלה. ושוב אמר, ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלקיך נותן לך. ושוב אומר, הגדתי היום, כי באתי אל הארץ אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו. וצריך ביאור הכוונה בזה.

ויש לומר כי הכתוב אומר, ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם ואמרת אליו וגו' (כז-ג). וברש"י שאינך כפוי טובה ע"כ. והיינו שהוא מכיר טובה לה' על חלקו שקיבל בהארץ, ומודה לה' על טובתו. והנה העשיר שיש לו נחלת שדה וחרם, ומודה לה' על חלקו, אין בזה שום חידוש שאינו כפוי טובה. אמנם הלא גם עניי שכל רכושו הוא רק שתי אילנות או שלשה גם כן מביא וקורא (ביכורים א-ז), ואומר ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה (כז-ז),

גם ה' מחשיב את המביא קרבן, מצד ערך המביאו, שעולה לו בעמל ויגיעה. ורק מי שמודה תמיד לה' יש חשיבות לקרבנו. ולכן זובח תודה, כאשר הזובח הוא איש תודה, אז יכבדנני, יש חשיבות לקרבנו.

*

ואמר שוב, וענית ואמרת ארמי אובד אבי וגו' (כו-ה). וברש"י וענית לשון הרמת קול. והכוונה שכאשר האדם נותן הודאה לה' על חלקו, אז לא רק על חלקו הגשמי יש ליתן הודאה, אלא גם על חלקו הרוחני יש להודות, והודאה זו צריכה להיות עוד ביתר שאת מההודאה על הדברים הגשמיים, אשר הם רק קנין זמני, ימי שנותינו בהם שבעים שנה, לא כן כאשר זוכה לישב בבית ה', שלא שמנו כמשפחות האדמה, שזוכה ללמוד ולהתפלל ולעשות חסד, ולגדל בית של תורה ועבודת ה', כמה יש להודות לה' על זה, הרי רבים רבים שאינם זוכים לזה. ולכך חוץ ממה שנותן הודאה על הארץ ופריה, הוא נותן הודאה על יהדותו, ארמי אובד אבי, שלבן רצה לעקור קדושת יעקב, ושוב וירעו אותנו המצרים, שעשו אותנו רעים ומושחתים כדרכיהם, ונותן הודאה ויוציאנו ה' ממצרים ויביאנו אל המקום הזה, זה בית המקדש, שזוכה להסתובב בבית ה'. והודאה זו חשובה אצלו הרבה יותר מההודאה על הגשמי שזימן לו ה'. ולכן וענית ואמרת 'ארמי אובד אבי', ענייה זו היא בקול רם יותר מהאמירה הקודמת שהיתה רק על הארץ ופריה.

*

והנה אנו עומדים סמוך ליום המשפט, אשר גדול יום הדין ומי יכילנו, אשר גם מלאכים יחפזון וחיל ורעדה יאחזון ויאמרו הנה יום הדין. ואמרו (ערכין יז). אלמלא בא הקב"ה עם אברהם ויצחק ויעקב בדין, אינם יכולין לעמוד מפני התוכחה ע"ש. ואמר הכתוב (תהלים לו-ו) צדקתך כהררי אל משפטיך תהום רבה, כי התהום היא היותר גדולה ורבה מכל הבריאה, אשר כל העולם הוטבע עליה, לרוקע הארץ על המים, וכמו כן היא משפט ה', עמוק עמוק מי ימצאנה, על כל מחשבה דיבור ומעשה של משך השנה. אבל לעומת זה גם צדקת ה' גדולה מאד כהררי אל, לרחם על עמו בצדקה, ולך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים, ולא בחסד ולא במעשים באנו לפניך, רק כדלים וכרשים דפקנו דלתיך, לחונן אותנו בצדקה.

ובמדרש (ויק"ר כז-א) אמרו, סרס המקרא ודרשהו, צדקתך על משפטיך, כהררי אל על תהום רבה, מה ההרים הללו כובשין על תהום שלא יציף העולם, כך הצדקה כובש את הפורעניות שלא תהא לעולם ע"ש. וזהו תוכן כל התפלות שאנו מבקשים רחמים, שיעשה ה' עמנו צדקה גם כאשר אין אנו ראויים, הלא אין עניים ודלים יותר מאתנו, ואין בעל צדקה וחסד יותר מהקב"ה, ונאה לו לרחם עלינו ולעשות עמנו צדקה.

שהקב"ה מלך א-ל רם ונשא משגיח על קרוץ מחומר, והוא אינו כפוי טובה גם כאשר לא הגיע חלקו בעולם הזה רק לדבר מועט, כי סוף סוף מתנת אלקים בידו. ועל כן מדגיש הכתוב בפרשה זו, כי זהו הארץ 'אשר ה' אלקיך נותן לך נחלה', ומצד הנותן יש חשיבות גם כאשר ניתן לו רק דבר מועט.

אמנם צפה משה רבינו שהבכורים עתידין ליפסק, ואם כן לא יהיה לבני אדם דבר להזכירם איך להביע הכרת הטוב על כל החסד אשר ה' עושה עם האדם. על כן תיקן להם לבוא אל מקדש מעט, אלו בתי כנסיות, ושם בתפילתם יביע כל אחד הודאתו לה'. וכמאמרם (ברכות לב). לעולם יסדר אדם שבחו של הקב"ה ואחר כך יתפלל, שקודם התפלה אומרים פסוקי דזמרה וברכת קריאת שמע, ומאריכין בשבחו של מקום, להתבונן כי הכל מתהווה רק מאת ה', וכל מה שיש לו מתנת אלקים היא, וזה ישלים ההודאה על חלקו שאינו כפוי טובה, כמו שהיה בהבאת הבכורים.

ולכן קורין פרשה זו של בכורים בסוף השנה, לעורר את הלב שלא להיות כפוי טובה על כל מה שהגיע לו במשך השנה. וגם כאשר מצער היה נחלתו, יתבונן על חשיבותו מצד הנותן, ולברך גם עד כזית ועד כביצה. וכאשר מתחילין להתפלל על השנה החדשה שתהא שנה טובה ומבורכת, אין אנו כפויים טובה על כל מה שהיה לנו עד עתה, ולא מתרעמים על חלקנו, אלא מודים אנו ומשבחים על העבר, וצועקין אנו על להבא. וכדרכו של תפלה, שמקודם מסדר שבחו של מקום על מה שזכה עד עתה, ושוב עומד ומתפלל על העתיד.

*

וזהו שאומרים (בסליחות ליום א') במוצאי מנוחה קדמנוך תחלה, הט אונך ממרום יושב תהלה, שיטה מתחלה אזנו לשמוע התהלה שיוצא מפינו תמיד, שאין אנו כפויי טובה, ומחשיבין גם הדברים הפעוטים שקבלנו מצד חשיבות הנותן. וכמו כן ימדוד ה' אותנו, שלא יסתכל על המעשים שלנו שאינם בשלימותם, אלא ישים עינו על העושה, איך הוא מסובב ביצרו הרע ותאות הגוף, ואף על פי כן מתאמץ לעשות רצון קונו. ויטה אזנו 'לשמוע אל הרנה ואל התפלה', מקודם אל הרנה, שאנו מודים שמו תמיד, ואחר זה יטה אזנו אל התפלה.

ונראה דוהו שאמר הכתוב (תהלים נ-בג) זובח תודה יכבדנני, זובח עולה חטאת ואשם אין כתיב כאן, אלא זובח תודה. אך באמת הלא לי כל חיתו יער, בהמות בהררי אלף וגו', האוכל בשר אבירים ודם עתודים אשתה, ואם כן מה מביא האדם קרבן לה', איזה חשיבות יש למתנה פעוטה למלך אשר לה' הארץ ומלואה. אך מי שמודה תמיד לה' גם על דבר פעוט שמקבל, עד כזית עד כביצה, שמחשיב את הנותן שהשגיח עליו. אז לעומת זה

הגליון הזה נתנדב על ידי

מוה"ר ר' מאיר צבי בערגער הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בתגלות בנו למול טוב

לזכרון נשמתו המהורה של
כ"ק מרן רבינו עזריאל יהודה ב"ר יעקב זצוק"ל
אב"ד וי"פ דקהלתני תק"ו
נפתלך בשמי מרום ביום א' דראש השנה תשנ"ב לפ"ק

מוה"ר ר' חיים צבי שטיינבערג הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בארוסי בתו למול טוב